

Historieglimt 7

Svartla'mon.

Svartlamon er en interessant og spennende del av Lademoen. Området omfatter den smale trekanten mellom Strandveien og jernbanen innover mot Langeland & Skeis verksted. Mange av småhusene ligger ved de tre tverrveiene Gregus gate, Biskop Grimkjells gate og Biskop Darres gate. Navnet Svartlamon ble i eldre tid brukt nærmest som et skjellsord om den fattigste delen av Lademoen. Da jernbanen ble anlagt i 1880-årene, ble Lademoen delt i to. Nederste del ble kalt Nerlamon og ovenfor jernbanelinjen Øverlamon. Navnet Svartlamon ble tatt i fornyet bruk av ungdommene som tok opp kampen for å bevare restene av den gamle bebyggelsen i Strandveiområdet selv om det meste var rasert. Svartlamon på hjemmesida <svartlamon.org> presenterer seg slik: *«Området Svartlamon i Trondheim er Norges første byøkologiske forsøksområde. Området er organisert og drives etter prinsipper om bærekraftige miljøløsninger, flat struktur, rimelig utleie m. m.»* Og videre slik: *«Svartlamon er ei lita klynge hus på Lademoen nordøst for Trondheim sentrum som etter å ha kjempet en flere år lang kamp mot riving, ble regulert til et «byøkologisk forsøksområde» høsten 2001. Området forvaltes i fellesskap av oss som bor og virker her. Svartlamon er resultatet av en mangeårig kamp om bevaring av området utover 1990-tallet, og ikke minst om retten til å være med på å bestemme over utviklingen av egen nærmiljø. Etter at området ble vedtatt bevart av bystyret, ble det inngått et samarbeide med kommunen om utvikling av en ny reguleringsplan med stort rom for eksperimenter, forsøk og utprøving. Det gjelder både boliger, boformer, sosialt samspill, medvirkning, økologi og energi, kunst, kultur og næringsutvikling.»* Svartlamon Beboerforening ble opprettet i 1991. Svartlamon boligstiftelse kom høsten 2001 med et styre på fem medlemmer derav tre oppnevnt av kommunen. Med et liknende styre kom Svartlamon kultur- og næringsstiftelse i 2006.

Bebyggelsen langs Strandveien har spilt en sentral rolle i utviklingen av Lademoen som bydel i Trondheim. Tidligere var det her tyngden av befolkningen på Lademoen bodde. Hovedveien fra byen til Lade kirke som var hovedkirke for det store Strinda prestegjeld, fulgte stranda innover og ble opprinnelig kalt Bakkestrandveien. Langs denne veien grodde det opp mange små boliger og virksomheter; først på Bakklandet og så utenfor bygrensen der det var billigere i bygge. Her ble et spesielt miljø med mange positive trekk. Tross fattigdom og sosiale problemer var det et godt miljø med samhold og stolthet. Inntil 1893 da Lademoen ble innlemmet i byen, manglet nesten all infrastruktur fordi bondeherredet Strinda ikke ville koste mer enn strengt nødvendig på fattigstrøket her inne. Det tynget likevel nok på herredets knappe fattig- og sykebudsjett. Derfor manglet vei, vann og kloakk. Strøket var beryktet for fattigdom, drikkfeldighet og kriminalitet. Da industrialiseringen kom, ville

byplanen legge hele området ut til industri. Den andre verdenskrigen kom til å rasere mye av bebyggelsen for å reise det veldige Dorakomplekset for den tyske ubåtflåten. Etter krigen fortsatte industriutbyggingen og mer av bebyggelsen ble fjernet.

Først på 1990-tallet kom aksjonen for å skape Svartlamon av restene av bebyggelsen i Strandveiområdet. Mye av det gamle Nerlamo'n er borte, men under navnet Svartlamo'n har innsatsvillige ungdommer kjempet ut fra en forståelse at det vil være et tap om denne tradisjonsrike bydelen skulle forsvinne. De har greidd å sette området ettertrykkelig på kartet såvel gjennom media som gjennom ulike kunstformer: veggmaleriet, skulpturparken, musikkfestivalene – og ikke å forglemme «Tre små kineseres» sang om Svartlamon. Kommunen har gått bort fra sine planer om å gjøre Nerlamon til et rent industriområde. Etter hvert har det utviklet seg et godt samarbeidsklima mellom aktivister og kommune – en representant for beboerne uttalte nylig at de nesten ikke har mistro til kommunen lenger!

120 nye boenheter er tenkt innpasset i tillegg til de eksisterende. Planen er å utvikle området gjennom de to stiftelsene: en for boligdelen og en for næringsdelen (i lokalene til gamle Strandveien Auto). Det legges opp til en utstrakt beboermedvirkning. Forskningsmiljøer som Tresenteret i Trondheim er svært interessert i å delta med nye prosjekter. Hensikten er å bygge billige boliger med enkel standard og økologisk bærekraftige løsninger. Et tiltak som har vært nevnt, er felles badehus i stedet for bad i hver leilighet. Det skal bli spennende å se hvilken fremtid Nerlamon vil få. Så langt er det ingen grunn til å frykte at det skal forsvinne i anonymitet og glemsel!